

Підтереба О.І., кандидат біологічних наук
Смислов С.Ю., науковий співробітник
Інститут свинарства ім. О.В.Квасницького НААН

ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ РАЦІОНІВ – ЗАПОРУКА ПРИБУТКОВОСТІ СВИНАРСТВА

Використовуючи комп'ютерну техніку і розроблені програмні засоби можна швидко проводити розрахунки варіантів роботи підприємств по виробництву свинини при застосуванні раціонів різного ступеня збалансованості. Без попередньої оцінки економічної доцільності ведення галузі свинарства, вкладені у галузь кошти можуть фактично не окупитися.

Постановка проблеми. Щоб зупинити подальший спад однієї з головних національних галузей сільськогосподарського виробництва в Україні, держава надає першочергові пріоритети розвитку галузі свинарства. Відчувши державну підтримку підприємці шукають підходи до вигідного вкладання коштів у відродження існуючих або створення нових підприємств по виробництву свинини.

Відродження і подальша прибуткова діяльність галузі може забезпечити потреби населення країни повноцінними продуктами харчування і бути додатковим джерелом валютних надходжень у державний бюджет.

Внаслідок значного скорочення поголів'я, за останні роки було вивільнено велику кількість тваринницьких приміщень, які стоять пустими і багато з них ще можна використати для швидкого нарощування поголів'я свиней та збільшення виробництва свинини, яке вкрай необхідне, як цінний харчовий продукт. За умов нестабільної економічної ситуації бажаючих вкласти значні кошти в галузь свинарства – не багато. Це пов'язано з тим, що важко спрогнозувати, як і коли вкладені кошти можуть бути повернуті, наскільки ефективно буде працювати новостворене (відроджене) господарство по виробництву свинини, які корми краще використати та ін.

Орієнтуючись на державну підтримку підприємці за допомогою проектних установ намагаються реконструювати і пристосувати до технологічних умов виробництва свинини старі тваринницькі приміщення. Така робота вимагає значних матеріальних та фінансових витрат ще до початку введення підприємства в дію. При цьому вони не враховують один важливий фактор, а саме структурування підприємства під задані технологічні показники, які за певних економічних умов можуть бути зовсім не вигідними, або навіть збитковими.

Тому необхідно ще на етапі допроектних робіт чітко прорахувати які технологічні та економічні показники можуть забезпечити рентабельність роботи підприємства по виробництву свинини. Лише після визначення комплексу показників різного рівня можна ставити чітке завдання проектантам, що дозволить зекономити час, матеріальні та фінансові ресурси.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Загально відомо, що рівень окупності вкладених коштів залежить не тільки від застосування сучасних технологій, наявного обладнання, високоефективних кормів і преміксів, але і від конкретних умов господарювання, рівня кваліфікації керівників, фахівців та працівників ферм.

Слід відмітити, що основними причинами зниження внутрігосподарської ефективності роботи підприємства по виробництву свинарської продукції стоїть:

- небажання аналізувати використовувані корми (склад, поживність і біологічну цінність застосовуваних раціонів);
- оперативно прораховувати можливі ризики ведення галузі;
- низький рівень усвідомлення залежності ефективності роботи галузі від рівня зацікавленості безпосередньо задіяних у виробничому процесі осіб.

Слід врахувати і те, що частина керівників свинарських підприємств передовіряють закордонним фірмам та їх представникам, які всіма доступними засобами навіюють думку, що лише застосування дорогих кормових добавок (які часто містять біостимулятори) дає можливість прибутково вести галузь свинарства. В той же час у структурі собівартості свинарської продукції вартість добавок може становити до 20-40%, що суттєво знижує фінансову ефективність їх застосування.

Введення у раціони біостимуляторів не лише збільшує прирости, чим створює ілюзію підвищення рентабельності, а і може наносити шкоду здоров'ю населення, яке споживає високовартісну, але не завжди якісну, свинарську продукцію.

Виходом з даної ситуації є впровадження в свинарстві технологій по виробництву органічної або екологічної свинарської продукції. Дані технології базуються на побудові гармонічного зв'язку між ґрунтом, рослинами та тваринами з врахуванням фізіологічних потреб свиней в їх годівлі якісними органічно вирощеними кормами. При веденні такого органічного виробництва одержується корисний для здоров'я натуральний продукт із чудовими смаковими якостями та невисокою собівартістю. Використовуючи корми власного виробництва, або закуплені відносно дешеві кормові інгредієнти, можна за рахунок оптимізації раціонів і біологічного потенціалу тварин добитись середньодобових приростів на рівні 700-800 г. Зменшення вартості кормів дозволяє підвищити дійсну рентабельність ведення галузі і отримувати високоякісну свинину.

Мета досліджень і методика їх проведення. Основною метою проведених досліджень було розробка комплексу взаємопов'язаних програмних засобів для встановлення впливу раціонів різного ступеня збалансованості на прибутковість ведення галузі свинарства при постійних технологічно-економічних параметрах.

Предмет дослідження – ефективність виробництва свинини при моделюванні впливу раціонів різного ступеня збалансованості.

Об'єкт дослідження – зміна рівня прибутковості при використанні раціонів різного ступеня збалансованості.

Методологічною основою досліджень була сучасна теорія і практика проведення економічних і зоотехнічних розрахунків по прогнозуванню економічної ефективності роботи сільськогосподарських підприємств. Методичний підхід щодо проведення розрахунків описаний у наукових працях вітчизняних вчених.

Алгоритм і комплекс взаємопов'язаних програмних засобів створено в операційному середовищі Borland Paskal 7.0.

Результати досліджень. Неправильне та нераціональне використання кормових ресурсів і є тим ключовим фактором, який призводить до неефективного ведення галузі свинарства. Шляхом моделювання технологічних процесів виробництва свинини було встановлено вплив різного ступеню збалансованості кормового раціону (при використанні одних і тих же кормових інгредієнтів) на ефективність виробництва свинарської продукції. Так, при однаковому переліку кормів введених до раціону, але з різним їх вмістом у його структурі, очікувані прирости можуть змінюватись в межах 360 – 607 г за добу. Господарська ж ефективність при вирощуванні 20 голів впродовж 20 днів на цих раціонах зміниться щодо прибутку від 94 до 374 грн. При цьому слід зазначити, що застосування догогих кормів не завжди є економічно доцільним (табл. 1).

1. Порівняння господарської ефективності раціонів з різним рівнем кормових інгредієнтів у їх структурі

Склад раціону	Грам на 1 голову за добу			
	870	800	750	700
Ячмінна дерть	870	800	750	700
Овес подрібнений	250	200	150	100
Горохова дерть	305	300	300	300
Кукурудза подрібнена	455	500	600	600
Пшениця	203	200	250	250
Висівки пшеничні	33	20	25	0
Макуха соняшникова	69	150	200	150
Премікс	22	35	0	100
Сіль,г	5.3	4.9	6.1	3.7
Крейда,г	9.0	9.6	16.2	1.1
Монофосфат,г	28.5	24.6	23.0	22.0
Добова маса корму, кг	2.25	2.24	2.32	2.23
Варт.добової даванки, грн./гол,	2.40	2.52	2.42	2.94
Вартість 1 тони корму, грн.	1067.7	1123.8	1042.5	1320.2
Середньодобовий приріст, г	362	444	433	607
Ефективність вирощування 1 середньорічної голови свиней	49 грн	89 грн.	101 грн.	196 грн.

Вище наведені дані отримані лише при аналізі раціонів з однаковим переліком інгредієнтів, але різною їх кількістю в добовій даванці без урахування затрат по інших статтях, які обов'язково супроводжують господарську діяльність.

У той же час рівень збалансованості раціону досить сильно впливає на собівартість виробленої свинарської продукції як прямо, так і опосередковано через інші статті витрат.

Вплив раціонів з різним рівнем збалансованості на прибутковість ведення галузі з урахуванням всіх витрат викладено в табл. 2.

2. Прибутковість ведення галузі свинарства при використанні раціонів різного ступеня збалансованості

Показники	Групи			
	1	2	3	4
Середньодобові прирости:				
Під маткою	250.0	291.4	245.0	300.0
На дорощуванні	316.0	385.3	314.1	433.0
На вирощуванні	465.1	536.4	404.0	640.0
Вік досягнення поголів'ям маси реалізації 120 кг, днів:				
Від народження	287.0	251.0	314.0	221.0
Від відлучення	242.0	206.0	269.0	176.0
Ефективність виробництва свинини				
Потреба в кормах, тонн	206.8	187.4	231.5	163.9
-«-, тис.грн.	236.8	229.2	246.0	245.8
Приготування кормосуміші, тис.грн.	6.2	5.6	6.9	4.9
Заробітна плата, тис.грн.	40.5	40.5	40.5	40.5
Вет-сан обробка, тис.грн	16.2	17.4	16.2	17.4
Електроенергія, тис. грн	3.7	4.4	3.4	5.2
Вода, тис. грн.	0.4	0.4	0.5	0.4
Інші витрати, тис. грн.	63,3	62,9	64,8	66,7
Всього витрат, тис.грн.	367.1	360.4	378.3	380.9
Всього виручено, тис.грн	402.6	406.2	408.6	416.2
Прибуток, тис. грн.	35.5	45.8	30,3	35.4

Зміна рівня кожного з інгредієнтів у добовій даванці призводить до зміни балансу раціону за його показниками, а отже змінюється біологічна цінність раціону, його вплив на стан здоров'я тварин і інтенсивність росту. Так, використання різних раціонів призводило до зміни середньодобового приросту на дорощуванні від 314 до 433 г, а на вирощуванні від 404 до 640 г. Різна швидкість росту тварин вплинула на тривалість досягнення живої маси 120 кг від 221 до 314 діб, що відобразилося на витратах і вартості кормів, води, електроенергії та ін.

Вартість кормів змінювалася у межах 229,2...246,0 тис. грн. (7,3%), в той час як їх кількість – 163,9...231,5 тонн (41,2%), що відобразилося на сумі загальних витрат при вирощуванні свинини. Інші статті витрат коливалися у тих же межах, що призвело до зміни суми витрат на 24,3% та до збільшення прибутку на 51,1% (30,3...45,8 тис. грн.). Окупність же вкладених коштів у новостворюване господарство по вирощуванню свинарської продукції, в залежності від вартості раціонів та ефективності їх використання, може становити від 2,5 до 8,5 років, що суттєво впливає на зацікавленість інвесторів у фінансуванні таких проектів.

Висновки. Для прибуткового ведення галузі свинарства необхідно використовувати корми за максимально збалансованими раціонами, що дозволить зменшити їх вартість та підвищити рентабельність виробництва свинини.

Розроблені комп'ютерні програми дозволяють оперативно розраховувати раціони максимально збалансовані за потребою для різних статеві-вікових груп та встановлювати параметри одержання прибуткової свинини за умови різної цінової кон'юнктури.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Відомчі норми технологічного проектування. Свинарські підприємства (комплекси, ферми, малі ферми): ВНТП-АПК.-02.05. – К.: Мінагрополітики, 2005. – 98 с.
2. Вольвакс А.Н. Программирование на языке Паскаль для персональных ЭВМ ЕС /Вольвакс А.Н., Криевич В.С./ М., Высшая школа, 1989.
3. Гришко В.В. Энергозбереження в сільському господарстві. /Гришко В.В., Перебийніс В.І., Рабштина В.Н. / Полтава, 1996.
4. Довідник поживності кормів. За ред. М.М.Карпюся. – К.: Урожай, 1988. – С. 66-184.
5. Інструкція з бонітування свиней. К.: 2003. – 64 с.
6. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных. Под.ред. А.П.Калашникова. – М.: Агрпромиздат, 1980. – С. 42-156.
7. Об'єкти ветеринарної медицини: ВНТП-АПК-07.06. – К.: Мінагрополітики, 2006. – 42 с.
8. Планування, облік і калькуляція собівартості продукції сільськогосподарських підприємств. Полтава, 2001.
9. Формування нормативних витрат і доходів та баланси сільськогосподарської продукції в Україні та інших країнах світу / за ред. О.М.Шпичака. – К.: ІАЕ, 2003. – 484 с.
10. Чертков Д.Д. Малозатратная технология кормления и содержания свиней при холодном методе выращивания. /Чертков Д.Д./ Днепропетровск, 2004.
11. Шкільов О.В. Бізнес-план підприємства: Методика складання. /Шкільов О.В./ К., 2000.

Подтереба А.И., Смыслов С.Ю. Сбалансованность рационов – залог прибыльности свиноводства.

Применение компьютерной техники и разработанных программных средств позволяет быстро проводить расчеты вариантов работы предприятий по производству свинины при использовании рационов разной степени сбалансированности. Без предварительной оценки экономической целесообразности ведения отрасли свиноводства, вложенные в отрасль средства, могут фактически не окупиться.

O.I. Pidtereba, S.Yu. Smyslov. Balanced ration is a deposit of profitability in pig breeding.

Using of computer technique and developed software give possibility to count quickly variants of job in enterprises of pig meet production at using rations of different levels in balancing. Without preliminary estimation of economic expediency of conducting pig breeding branch, investment, deposited in branch, can not be actually compensated.